

«طلوع روز چهارم» در حد تعادل و میانه خیال و واقعیت ایستاده است

تجلی نور ولایت از دریاچه کلمات

پونه فضائلی

قفسه کتاب

در باب ضرورت وجود گونه‌ای از ادبیات داستانی که به ادبیات دینی مشهور است اتفاق نظر وجود ندارد؛

این امر خصوصاً درباره بخشی از آن که به زندگی معصومین علیهم‌السلام می‌پردازد بیشتر مشهود

است؛ چرا که گروهی به دلیل وجود ساحت قدسی معصومین اساساً ورود به این عرصه را جایز نشمرده، آن را بدعتی در تاریخ‌نگاری اسلامی و موجب وهن جایگاه الهی ایشان می‌دانند. همچنین علاوه بر موضوع در نوع پرداخت به آن نیز ما با چندگانگی در این آثار مواجهیم. بعضی از نویسندگان هر نوع دخل و تصرف و استفاده از عناصر خیالی را در به تصویر کشیدن زندگی معصومین جایز دانسته و برخی دیگر در این مورد جانب احتیاط را نگه داشته‌اند و خطوط قرمزی برای آن متصور هستند.

از سوی دیگر آنچه که در مواجهه با این نوع آثار به ذهن خطور می‌کند طرح سؤالاتی درخصوص محتوا و شکل بیان آثار داستانی است که در حوزه تاریخ اسلام و تشیع نوشته شده است. این که این کتاب‌ها تا چه حد اصول داستان‌نویسی و خلق درام را رعایت کرده‌اند و آیا اساساً می‌توان آنها را داستان نامید یا نه؟ آیا با توجه به این که درباره سیر زندگی معصومین آغاز، میانه و پایان داستان معلوم است شکل‌گیری

گره‌های داستان و عناصر رمان امکان‌پذیر است یا خیر؟ پایبندی به عناصر رمان تا چه اندازه ما را مجاز به دخالت دادن عنصر تخیل در داستان‌پردازی می‌سازد؟ در فرآیند شخصیت‌سازی تا کجا می‌توان از افراد و اتفاقات غیرواقعی و خیالی برای پیشبرد داستان بهره گرفت و مسائلی از این قبیل.

با توجه به این نوع سؤال‌ها به نظر می‌رسد کتاب «طلوع روز چهارم» نوشته فاطمه سلیمانی را می‌توان به عنوان یکی از نمونه‌های خوب داستان دینی دانست که در حد تعادل و میانه خیال و واقعیت ایستاده است. نویسنده که سابقه نوشتن کتاب‌های دیگری درخصوص زندگی اهل بیت (ع) را نیز دارد، در این اثر سراغ ماجرای شگفت‌انگیز تولد امیرالمومنین حضرت علی (ع) رفته است و با بهره‌گیری از مطالعات تاریخی، خواننده را با چندین واقعه مهم در طول زمان آشنا می‌سازد. او در یک حجم قابل قبول و در بستر روایت یکی از اتفاقات مهم تاریخ اسلام و تشیع، به شرح زندگی چهار زن مشهور و مهم در ادیان دیگر یعنی مریم، مادر حضرت عیسی (ع)، هاجر، مادر حضرت اسماعیل (ع)، یوکابد مادر حضرت موسی (ع) و آسیه، همسر فرعون نیز می‌پردازد. داستان این زنان که از زبان اول شخص و خاطره‌گونه روایت می‌شود در مکان و زمانی واحد به داستان زن پنجمی گره می‌خورد که قرار است مادر یکی از تاریخ‌سازترین مردان جهان باشد.

اگر بتوان برای این روایت‌های به هم پیوسته، پیرنگ واحدی متصور شد به نظر می‌رسد امر دشوار و خطیر

مادری است؛ آن هم نوعی از مادری که در معرض آزمون‌های دشوار الهی به بلوغ و نهایت خود می‌رسد. در این میان فاطمه بنت اسد، با گوش دادن به زوایای کمتر گفته و شنیده شده داستان زندگی زنی که در تاریخ به مراتب والای معنوی دست یافته‌اند، به عظمت مولود با برکت خود بیش از پیش آگاه می‌شود و با قلبی سرشار از یقین پا از کعبه بیرون می‌نهد.

گرچه انتخاب راوی اول شخص (من راوی)، لحن کتاب را به تک‌گویی نمایشنامه‌گونه نزدیک کرده است، ولی نویسنده تا حد امکان با ایجاد پیوند میان روایت افراد و افزودن دیالوگ‌هایی میان آنها،

سعی کرده انسجام درونی داستان را حفظ کند. لحن و نگاه زنانه و مادرانه کتاب نیز از نقاط قوت آن به شمار می‌رود که همدلی خواننده را به دنبال دارد. زبان ساده و صمیمی و در عین حال پاکیزه و ویراسته داستان، نشانی از حرکت رو به جلو و غنی‌تر شدن تجربه نویسنده در امر نوشتن است. با این همه از آنجا که عنوان کتاب و محوریت آن ناظر به تولد امام اول شیعیان است، انتظار می‌رفت که داستان درخصوص مادر آن حضرت، اطلاعات و توضیحات بیشتری به

خواننده
دهد و

شخصیت‌ماندگارتری از ایشان ترسیم کند. همچنین به همان اندازه که عنوان کتاب بیانگر اهمیت عنصر زمان در داستان و گویای مضمون آن است، تصویر روی جلد مبهم و گنگ به نظر می‌رسد و مفهوم روشنی را به ذهن متبادر نمی‌کند. در هر حال خواندن این کتاب که نشر نیستان آن را به چاپ رسانده است در این ایام خالی از لطف نیست. ^۱

اثری درباره سوژه اصلی عید غدیر

حفظ وحدت در «مسیح اسلام»

نویسنده «مسیح اسلام» گرچه اثری هنری ارائه داده است اما به دلیل حساسیت بالای کار به مستند بودن متن نیز توجه ویژه‌ای داشته و علاوه بر آن که تلاش کرده تا تمامی منابع کتاب از منابع معتبر اهل سنت باشد، خالق اثر سراغ کتاب‌هایی رفته که خارج از ایران چاپ شده‌اند.

نقل روایات در قالب داستان از زبان شخصیت‌های برجسته شیعه و سنی و حفظ رویکرد همگرایی فرق اسلامی از مزیت‌های دیگر این کتاب است که آن را از سایر کارهایی که تاکنون درباره امام علی (ع) انجام شده متمایز می‌سازد.

برای آنهایی که اثر قبلی علی قهرمانی با نام «فاطمه علی است» را خوانده‌اند، مسیح اسلام شیرینی بیشتری دارد؛ زیرا علاوه بر حفظ وحدت رویه‌ای که در آن متن نیز شاهد آن هستیم، سبک و لهجه خاصی در نوشتار مسیح اسلام به چشم می‌خورد که در نوع خود قابل توجه است.

اولین چیزی که در مواجهه با کتاب «مسیح اسلام» تو را به خودش جذب می‌کند، طرح زیبا و عنوان جذاب آن است. بی‌اختیار سمت کتاب می‌روی تا سوالی که کنج ذهنت بی‌قراری می‌کند را آرام کنی و بدانی مسیح اسلام کیست؟

وقتی کتاب را روی دست می‌گیری، قطع خوب و خوش دست بودن آن بیشتر تو را به خواندن این اثر زیبا دعوت می‌کند.

بعد از وادی مقدمه نویسنده و ناشر، منزل داستانک‌های ریز و درشتی است که هر کدام در صفحه‌ای جدا خانه کرده‌اند و در عین استقلال، پیوستگی عمیقی با هم دارند.

قلم ساده، روان و امروزی نویسنده، مخاطب را به دل ماجراهای تاریخی می‌کشاند که در صدر اسلام اتفاق افتاده است. تمام داستان‌های کتاب درباره یک شخصیت مهم تاریخی است؛ شخصیتی که مانند خورشید در میان یاران پیامبر آخرالزمان می‌درخشید و همه خوبی‌ها و فضیلت‌ها را یک‌تنه در خود جمع کرده بود.

